

Leto XI.

Številka 10.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika :

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

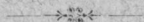

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

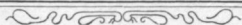
1895.

VSEBINA.

1. Novi civilni pravdni red in pravilnik sodne oblasti (Konec.) .	289
2. <i>Fr. Geiger</i> : Davčna preosnova (Dalje.)	296
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Nabava lesa z namenom, da se po obdelavi dalje proda, je trgovinsko opravilo po čl. 271., št. 1. trg. zak., tudi če se na to les oddaja železniški družbi za stavbe. — Določila o trgovinskih opravilih uporabljati je pri pravnih opravilih na oba kontrahenta, če je opravilo le na strani jednega kontrahenta trgovinsko opravilo. — Odstopiti se sme od pogodbe gledé še ne izvršenega dela po čl. 359. trg. zak., čeravno se je zaostala kupnina za že izročeno blago iztožila .	305
b) Pri sodišči vložena odpoved hipotečnega dolga mora se pri zastavljenih zemljiščih na zahtevo takoj za- znamovati, če tudi ni vročitev dolžniku dokazana .	314
4. Književna poročila	316
5. Razne vesti	318
6. Pregled pravosodstva	319

Novi civilni pravdni red in pravilnik sodne oblasti.

(Konec.)

Najvažnejše dokazovanje v pravdi pa je zaslišanje strank, akoravno je le subsidijarno sredstvo, neko potrebno zló, katero je uporabljati kolikor mogoče redko in le tedaj, ako se dokaz na drug način ne more dognati. Prisežno zaslišanje strank v Avstriji ni nič novega. Uvelo se je že pred 22 leti v bagatelnem postopanju ter se je prav dobro obneslo. Ta dokazni način znači odločen napredek nasproti glavnim in dopolnilnim prisegam.

Pri zaslišanji se stranka lahko mnogo prosteje giblje, kakor pri glavnih prisegah, kjer je vezana natančno na besedilo prisege. Primorana je večkrat priseči, akoravno se besedilo prisege ne ujema popolnoma z dejanskimi razmerami ter je stranka le prepričana, da ima v stvari sami prav. Vsled tega se stranke mnogokrat love za gole besede in kazenskosodno preganjajo.

Da se v pravdi s svobodno oceno dokazov ne more več ohraniti normovana prisega, o tem sta bila oba permanenčna odseka državnega zbora jedina. Različnega menenja sta bila samo o tem, kako naj se dokazovanje po zaslišanji strank osnuje in vrši. Vprašanje je, ako naj se zaslišita obe stranki ali samo jedna in katera? Še drugo vprašanje pa je, ako naj se stranke še poprej zaslišijo brez prisege, toda zapretilivši jim kazenskosodno preganjanje.

Po §-u 56. bag. post. sme vsaka stranka zahtevati, da se po zaslišanji nasprotnika tudi ona zasliši kot priča. Navzlic tej določbi se v praksi vender redko obe stranki zaslišita pod prisego, izmed sto bagatelnih tožeb komaj jedenkrat. Dolžnost sodnikova je, da, kolikor mogoče, preprečuje krive prisege in na sporne stranke vpliva, da se v strastnem boju ne dajo zapeljati

do prisežnih, naravnost si nasprotujočih izpovedeb. Ako si stranke iz početka še tako ostro nasprotujejo, se vendar po odločni prisežni povedbi jedne stranke druga stranka da navadno odvrniti od tega, da bi nasprotje tega pod prisego potrdila, kar je ravno prva izpovedala. Slučaji, v katerih se obe stranki zaslišita o isti stvari, so v istini redkejši, kakor to kažejo uradni izkazi, ker se večkrat prigodi, da se v jedni pravdi zasliši stranka o raznih točkah. Določba o prisežnem zaslišanji obeh strank, kakor se nahaja v bagatelnem postopanju in katera se je od raznih strani zagovarjala, se je torej lahko brez pomislekov opustila.

Vpraša se torej, katera stranka naj se pod prisego zasliši?

Po vladni predlogi in po nasvetu permanenčnega odseka poslanske zbornice bi se morala prisežna izpovedba praviloma zahtevati od tiste stranke, kateri je sporno dejanje dokazati. Odsek pravi v svojih motivih, da ta odločba ustreza splošnim procesualnim načelom in da se gledé dokaznega bremena ujema z današnjo dopolnilno prisego. Jaz se ne morem strinjati niti z določbo niti z vtemeljevanjem. Taka določba stvarno ni vtemeljena in posebno v pravdi s svobodno oceno dokazov ni na mestu. Odobravati se mora torej nova določba v §-u 377., da se sme prisežna izpovedba o tistem dogodku naložiti samo jedni izmed strank. V zmislu §-a 378. mora sodnik, skrbno uvažujoč vse razmere, skleniti, katera že neprisežno poprašana stranka naj se pod prisego zasliši o spornem dogodku. Sodnik bode pač zaslišal ono stranko, katera se mu zdi bolj verodostojna, ima več verojetnost zase in katera mora biti po stvarnem položaji o spornem predmetu bolj poučena. To pa ni, da bi morala vselej biti stranka, katero zadeva breme dokazovanja. Ako ima ta stranka že izpovedbo jedne priče za se, ki pa ne zadostuje sodniku, da zadobi o sporni stvari popolno prepričanje, bode brez dvojbe zaslišal še dotično dokazujočo stranko in ne nasprotne, katera je brez drugih dokazov. Tu bi pač zaslišanje stranke nadomestovalo dopolnilno prisego. Toda taki slučajji so zelo enojni in lahki. Veliko važnejši in težavnejši so slučajji, v katerih sta si stranki popolnoma jednaki nasproti ter se jedino le sklicujeta na svoje pričevanje. V takih slučajjih se sodnik ne sme vezati,

ako hoče dokaze prosto presoјati. Ako naj praviloma onega zasliši, kdor je dolžan dokazovati, kar je navadno tožnik, potem ima tožnik a priori svojo osodo v rokah. Tu bi izpričevalo tožnika samega ne nadomestovalo njegove dopolnilne prisege, ampak glavno prisego nasprotnikovo, to je ravno nasprotje tega, kar velja danes, ter bi tako poslednjega pripravilo ob protidokazno sredstvo negativne glavne prisege. Tudi ni uvideti, zakaj naj bode lastno izpričevalo tožnikovo manj sumno, kakor toženčevo. Vzemimo prav navaden slučaj. A toži B za plačilo posojila 60 gld., katero mu je baje odštel na štiri oči. Po sedanjem sodnem redu mu mora o tem naložiti glavno prisego, po vladnem in odsekovem predlogu bi pa kar sam prisegel in tako pravdo dobil.

To bi ne bilo pravično ter se ne more govoriti o dokaznem bremenu, marveč o dokazni pravici. Sodnik, ki je osobito dalj časa služil na deželi, kjer mora navadno obe stranki zastopati, mi bode priznal, s kakimi težavami se mora večkrat bojevati, da pouči zakona neveščę stranke o dokazni dolžnosti in dokaznem bremenu. Kako trdovratno se dokazujoča stranka večkrat oklepa sredstva, da bode ona prisegla in ne nasprotnik, zlasti ako vidi, da jo more samo prisega še rešiti. Tu se pač ne more govoriti o dokaznem bremenu, katero hočeta obe stranki nositi, ampak o dokazni pravici in o koristi. Breme in pravica sta si v protislovji. Kdo mora v pravdi dokazovati, navadno ni težko določiti, a jaz ne uvidim, zakaj naj prisega stranke, ki je dolžna dokazati, več velja, kakor prisega nasprotne stranke. Dolžnost ne sme postati pravica. Kdor toži, naj se dobro oboroži ter skrbi za dokazila. Ako mu hočemo dati predpravico lastne prisege, bi s tem le pomnožili število nagajivih pravd.

Določilo o zaslišanji strank, kakor sta je predlagala skupna odseka, je torej popolnoma vpravičeno.

Vprašanje je samo še, ako naj se stranke pred prisežnim zaslišanjem poprašajo zapretivši jim kazensko-sodno preganjanje?

Skupna komisija se je izrekla proti tej določbi, in po pravici.

Na manj vestne ljudi bi tako zaslišanje ali poprašanje (befragen) komaj več vtisa napravilo, kakor zaslišanje z opominom, da naj govore resnico, ker bodo pozneje morale morebiti na to

priseči. Stranka, katera je izpovedala brez prisege, a pod pretnjo kazni, bi bila potem prisiljena, svojo izpovedbo pod prisego potrditi, ker bi se sicer sama obdolžila krivega pričevanja. Imeli bi dve izpovedbi, kateri bi se morali v zapisnik natančno zapisati.

Sodnik bode že pri pričetku razprave stranke opozoril na to, da naj govore resnico, ker bodo eventuelno morale priseči. Manj inteligentne stranke bi tudi razliko med prvim in drugim poprašanjem težko umele ter bi se kazenskosodna postopanja le množila. Bojazen, katero je izrekel odličen član gosposke zbornice, dvorni svetnik Randa, da se bodo po sprejetih določbah o zaslišanji strank množile krive prisege, se mi ne zdi vpravičena. To bi se godilo tedaj, ako bi se določilo, da se smejo obe stranki pod prisego zaslišati, poprej pa morajo poprašati, zapretivši jim kazenskosodno postopanje. Na tak način bi jedna stranka lahko dvakrat krivo in kaznivo izpovedala.

Od več strani se je poudarjalo, da obsega zakon preveč nepotrebnih nadrobnosti in obširnih podučil. To očitaneje je pri novejših zakonih že navadno in bi tudi ne izostalo, ako bi se bilo posvetovanje odložilo na drugo leto. Res je, da predloženi zakoni obsegajo 1113 paragrafov in 114 členov, stari sodni red in pravilnik sodne oblasti pa samo 522 paragrafov, ako k temu prištejemo še nad 1000 dvornih dekretov in druge specialne zakone, se ne more trditi, da so ti zakoni skupaj krajši, kakor novi. Ne sme se pa prezreti jasna korist jednotnega zakona.

Vprašanje o sodni pristojnosti se je po mojem mnenju srečno rešilo. Pristojnost okrajnih sodišč sem že poprej omenjal.

Da so se deželna in okrožna sodišča določila kot vzklicna sodišča (Berufungsgerichte) za okrajna sodišča in ne višja sodišča, je v prvi vrsti odločevala skrb pred neprimernimi pravnimi stroški. Okrožna in deželna sodišča so vendar navadno strankam bližja, kakor višja sodišča. Okrožna sodišča postanejo tudi v civilnem postopanju druga instanca, kar so že sedaj v kazenskem za okrajna sodišča.

Kot tretja instanca se je določilo najvišje sodišče v interesu enotnosti pravosodja in večje pravne varnosti. Ako se je vgovarjalo, da tudi najvišje sodišče celo v načelnih vprašanjih mnogokrat različno sodi, je to resnično, a nikakor ne dokazuje, da bi vsled tega smeli prepustiti poslednjo besedo višjim so-

diščem. Ako imamo že sedaj mnogo si nasprotujočih razsodeb najvišje instance, bi jih imeli potem toliko več, ako bi v tretji instanci razsojalo devet višjih sodišč. Judikati najvišjega sodišča sicer ne vežejo sodnika, vendar pa menj ali več vplivajo na pravosodje podrejenih sodišč. Radi tega je tudi želeli, da je pravosodje kolikor mogoče enotno in varno. Tako pravosodje pospešuje pravno varnost in zaupanje prebivalstva v justico ter zmanjšuje število pritožeb.

Ako bi bilo ostalo pri nasvetih permanenčnega odseka poslanske zbornice, bi pri sporih do vrednosti 300 gld. v tretji instanci razsojala višja sodišča v Gradci in Trstu. Enotnemu pravosodju bi to ne bilo v korist. Nasvetovana pritožba ničnosti do najvišjega sodišča v obrambo zakona bi ne imela nikake praktične veljave, marveč bi bila celo nevarna. Ako bi najvišje sodišče zgolj teoretično izreklo, da sta prvi ali drugi sodnik zakon napačno tolmačila, da pa razsodbe ne more premeniti, bi stranka, katera je izgubila pravdo, jezila se le nad sodnikom, ki je po izreku najvišjega sodišča napačno sodil. Tak položaj bi bil za dotičnega sodnika pač nevaren.

O preobložitvi najvišjega sodišča po novem zakonu se ne more govoriti, ker se pristojnost tega sodišča ne spreminja, pač pa bode odpalo mnogo samostojnih revizijskih rekurzov in preobširnih pravn.

Brez stroškov za državo se novi zakon gotovo ne bode mogel uvesti, vendar mislim, da stroški ne bodo nedosežni.

Pomnožitev osovja bode v prvi vrsti potrebno pri deželnih in okrožnih sodiščih, a višja sodišča se bodo izdatno razbremenila. Dalo se bode nekoliko višjih svetnikov od nad-sodišč vzeti ter jih prideliti deželnim in okrožnim sodiščem. Predsednik civilnemu senatu, ki bode razsojal v drugi instanci, naj bode nadsvetnik. Tudi predsedniki sodnih dvorov, ki zadobe po novem zakonu ves drug pomen in delokrog, ne bodo mogli ostati v sedanjem plačilnem razredu.

Na pomnožitev okrajnih sodišč se bode v prvi vrsti moralo misliti v Galiciji, kjer je že sedaj nujno potrebna. V Galiciji se nahajajo neprimerno obširni okraji. Sicer sodnega osovja pri okrajnih sodiščih v obče ne bode treba izdatno pomnožiti, ako se sodne pisarne primerno organizujejo. Sodniku naj se odvzame

mного zgolj mehaničnih postranskih opravil ter se mu omogoči, da se bode bolj posvetil svojemu pravemu poklicu ter v prvi vrsti pečal s pravosodjem. Jaz ne umejem, da je v interesu pravosodja potrebno, da se sodnik peča z raznimi izkazi, zapiski in računi, čemu naj od slug dostavnine pobira i. t. d. Sodnik naj se oprosti tega balasta, pustí naj se mu nekoliko časa za daljno izobraževanje in on bode svoji nalogi bolje zadostil, kakor mu je sedaj mogoče. Delitev dela naj se tudi pri sodiščih izvrši, kolikor mogoče. Radi tega je odobravati določba, da se smejo gotove agende pri sodnih dvorih in pri okrajnih sodiščih izročevati posameznim sodnikom, da jih popolnoma samostalno rešujejo.

Pri vsakem sodišču se ustanovi sodna pisarna (Gerichtskanzlei), katera sprejema vse spise, izdaje vsa sodna razsodila in rešila, preskrbljuje vročevanja in vabila, hrani spise i. t. d. Vodja sodnih pisarn, čegar delokrog bode važnejši, kakor sedanjih kancelistov, mora dostati srednje šole.

Da se zakon tudi dobro izvrši, treba bode v prvi vrsti skrbeti za dober naraščaj sodnikov. In tu se mora pričeti na najnižji stopinji, pri pravnih praktikantih in avskultantih. Zgorej pri 60 letih se ne da več mnogo organizovati. Pri sedanjih zelo neugodnih avancementnih razmerah pri justici je umevno, da se osobito bolj nadarjeni mladi pravniki rajši podajo k odvetništvu, katero se zlasti v večjih mestih tako množi, da že ni v nikaki pravi razmeri z dejanskimi potrebami. Posledica temu je, da si odvetniki večkrat delajo stanu nevredno konkurenco in da se vedno bolj zahteva „*numerus clausus*“.

Predlagana resolucija za pomnožitev mest avskultantov z adjuti je torej popolnoma vpravičena. A nič manj potrebno je, da se tudi sedanja adjuta po 500 in 600 gld. primerno povišajo na 600, 700 in 800 gld. Avskultanti naj dobodo po dveletnem službovanji adjutum 700 gld. in po dostanem sodniškem izpitu najvišji adjutum 800 gld. Plača 800 gld. za izpitanega avskultanta, ki je večkrat samostalen sodnik in mora druge sodnike nadomestovati, gotovo ni previsoka. Ozirati se je tudi na to, da se avskultanti lahko pošiljajo na substitucije, kamor je, da zato ne dobivajo nikakih dijet in odškodnin, kakor drugi uradniki, in da morajo večkrat na dveh mestih stanovanja plačevati, a nimajo pravice za to zahtevati odškodnine. Radi tega je tudi

umevno, da mnogi radi odlašajo sodniški izpit, boječ se, da se jih potem pošilja od sodišča do sodišča po deželi. Ako se jim pa po izpitu zagotovi višji adjutum, se bodo gotovo podvizali, kakor hitro mogoče, napraviti izpite.

Omenjam naj še kratko vprašanja dijurnistov. Dijurnisti pripadajo k onim državnim služabnikom, ki so najslabše plačani ter niso na nikak način preskrbljeni. Žalostno je, ako mora mož, ako je tudi dovršil srednjo šolo, delati za 1 glđ. na dan. Danes že navaden delavec več zasluži. Razun tega pa tak pisar, ako je še tako zmožen in spreten, nima upanja do definitivne službe gledé na veliko konkurenco vpravičenih vojaških prosilcev, katerih državna oblastva ne smejo prezirati. Vsled tega tudi kvaliteta pisarniških uradnikov vedno bolj pojema.

Vgovarjalo se je, da predlog razun odsekovih članov skoro noben poslanec, ni čital, da je vsa stvar prenačljena in da naj bi se razprava odložila. Na to je opomniti, da je vlada načrte teh zakonov predložila že v jeseni 1893. l. in da je permanenčni odsek poslanske zbornice meseca oktobra 1894. l. predložil svoje poročilo, da je imela torej zbornica vendar priliko se poučiti o teh važnih predlogih. Izpremembe pa, ki jih je nasvetovala gosposka zbornica, vendar niso tako obširne, da bi se ne mogle v teku jednega meseca pregledati. A vsebina zakonov je taka, da se pač od večine poslancev ne more pričakovati, da bi se vglobila v študije teh zgolj procesualnih določeb. Priznavam, da bi se morebiti kake določbe dale zboljšati, a mislim, da bomo v jeseni ali prihodnje leto tam, kjer smo danes, in da se smemo v takih težavnih vprašanjih tudi nekoliko udati menenju veččakov in avtoritet in se držati načela, da je bolje sovražnik dobrega.

Da se pri tako važnih in obširnih predlogah čujejo tudi nepovoljne kritike in da se bodo nekateri osiveli mnogopisci težko ločili od pismenega postopanja, je čisto naravno.

Z državnopravnega stališča se lahko obžaluje, da se je s posebnim posvetovalnim zakonom sklenilo skrajšano postopanje pri posvetovanji teh zakonov in da nimamo prilike, staviti premenjevalnih predlogov, ampak da smo postavljeni pred dilema, ves zakon en bloc sprejeti ali pa zavreči. Toda jaz menim, da je danes vsakdo izmed nas lahko prepričan, da bi bilo posveto-

vanje zakona po paragrafh in raznih premenjevalnih predlogov pri sedanjih zamotanih parlamentarnih odnošajih nemogoče. Da bi nadrobnemu posvetovanju takega zakona zbornica sledila s tisto pazljivostjo, kakor n. pr. pri volilni ali davčni reformi, ni misliti, marveč bi tako dolgotrajno posvetovanje suhoparne tvarine zbornico moralo utruditi do apatije. Mislim torej, da bi odklonitev načrtov značilo toliko, kakor da se odpovemo tej važni reformi za mnogo let. To nam dokazujejo razni poskusi na tem polji v prejšnjih dobah.

Želeti bi bilo, da bi se vsaj v tem, nas vse jednako zanimajočem vprašanji zjediniли ter soglasno pritrdili predloženim zakonskim načrtom, kakor se je to že zgodilo v gosposki zbornici. S tem bi pokazali vsaj jedno svetlo stran naših zmedenih parlamentarnih razmer ter zavrnili očitane neplodovitosti parlamenta. Sprejem zakona naj ne bode izraz zaupnice ali nezaupnice sedanjemu ali prejšnjemu ministerstvu, ampak samo rešitev časti parlamentarizma. Za sprejem zakona ne bode zbornici hvaležen samo avstrijski sodniški stan, ampak tudi ljudstvo, ki išče svoje pravice.

Višnikar.

Davčna preosnova.

Spisuje Fr. Geiger.

(Dalje.)

I. Splošna pridobnina.

Kakor že omenjeno, uvedla se je sedanja pridobnina s cesarskim patentom z dne 31. decembra 1812. l. in sicer, kakor slove uvedilo, z namenom, da se davčni zistem primerno popolni ter vsi državljani razmerno po svojih imetjih in po svojih pridobitkih pritegnejo v pokritje državnih potrebščin.

Imetja bila so do tja le kot zemljišča in poslopja obdačena. S tem patentom nalaga se davek prvič na nadaljno vrsto, namreč kakor obširno razklada pouk za okrajna oblastva o izvedbi pridobnine, na imetja v tovarnah in trgovinah. Drugi pri-

dobitki pa so obrti in osobna opravila, za katere je treba posebne, izvrstnejše spretnosti.

Načelno podvržena so pridobnini taka podjetja in opravila le tedaj, ako smerijo na trajen pridobitek ter dajo samostojen obstanek. Davka prosti pa so ostali dohodki iz obrestovanih premičnih glavnih in pa iz poslovanja za plačo ali mezdo, tako da se niti mobilni kapital niti osebni zaslužki dosledno niso obdačili: prvi, ker jih zakon nikjer ne omenja, drugi, ker ne dajo samostalnega obstanka. Le-ta druga omejitve pa ima v zvezi z določilom, da kmetijska opravila niso po tem zakonu obdačna, ker so že po zemljarini obdačena, v posledico nedostatek, da se kako podjetje ali opravilo, katero je s kmetijo v tesni zvezi, zamore izmuzniti mej obema davkoma, kako drugo enako pa mora plačati oboje. Izvršilne naredbe namreč izrekajo neobdačnost: 1. za domače obrtnije, to so domača postranska opravila, katera se opravljajo v družini brez najetih pomočnikov; 2. za kmetijska opravila, katera se pečajo s pridelovanjem rodni pridelkov ter z njihovo prodajo. Ker pa pojmi niso dovolj natančno določeni ter si je razna oblastva lahko razno tolmačijo, zlasti pa ker je marsikatero prej kmetijsko podjetje in domača obrtnija doslej razvita v pravi obrt, je različnost o nalaganji pridobnine postala tem večja in nedoslednejša. Razven teh oproščenj, ki same ob sebi slede iz načelnih določil, oproščene so še nekatere vrste obrtnih podjetij in poklicnih opravil z ozirom na svoj poseben pomen za občnost, kakor pisatelji in umetniki, „katerih proizvodi in umotvori služijo v občni prid ter postajajo občna last“; istotako z ozirom na občno korist tudi zdravniki in zasobni učitelji, nadalje posojilnice, dobrodelne naprave in mejsebojne zavarovalnice.

Poznejše naredbe oproščajo tudi nekatera neznatna opravila z ozirom na njih nevažnost, oziroma malo pridobitno zmožnost, kakor kotlarje, brusce, cunjarje itd.

Kakor omenjeno, patent o pridobnini podvržena podjetja razvrstuje najprej po vrstah: tovarne, trgovine, obrti in poklici, kar je v tem vtemeljeno, da je vrsta podjetja najvažneje značilo njegove pridobitne zmožnosti. Največjo težavo pri vsakem davku namreč dela vprašanje, kako naj se davek priredi za različne dohodke zlasti z ozirom na razloček med kapitalom in delom.

Nadaljna težava, da se dohodki le redkokedaj dajo popolnem izvedeti, da se pa pač laglje dožene povprečna pridobitna zmožnost in sicer po unanjih vidnih značilih, dovedla je davčno zakonodavstvo do zistema po pridobitni zmožnosti, ki se je tudi v tem zakonu sprejel.

Razločila so se najprej vsa podjetja po njih opravljanji, kot drugo glavno značilo nastavila se je obsežnost, katera se zopet ravna po velikosti kraja oziroma prebivalstva, v katerem se izvršuje podjetje. Nadalje naštevajo se kot značila: obratna glavnica, letni dobiček, število in vrsta pomočnikov in pomožnih sredstev (strojev). Z ozirom na razni vpliv posamnih činiteljev, kateri so v navedenih značilih naštetih, in pa njih zveze z enim in drugim in na to, da je tudi povprečna pridobitna zmožnost, ne le mej raznimi vrstami podjetij, ampak tudi mej enakovrstnimi različna, določuje patent v krajnih razredih več tarifnih razredov. Na teh podlagah sestavi se je cenik: vsa podjetja so razvrščena v 4 glavne opravilne oddelke; za vsak glavni oddelek določeno je 4—12 tarifnih razredov, kateri pa so zopet različni po raznih krajnih razredih (po krajih do 1000 prebivalcev, od 1000—4000, nad 4000, deželne stolice in Dunaj); le za tovarne in veletrgovine odpadejo krajni razredi, ker leta podjetja niso navezana na svoja stojišča.

Cenik ima svojo prednost v tem, da so značila, po katerih so davčne postavke določene, očitna in je torej obdačenje manj odvisno od odkritosrčnosti obrtnikov. Da pa cenik ustreže svojemu namenu, morajo se vsa značila, katera označujejo pridobitno zmožnost, ki je zopet glavno merilo povprečne davčne zmožnosti, kar najbolj mogoče natančno navesti, morajo torej kolikor mogoče zdajno biti razvrščena. V tej zahtevi od dobrega cenika pa tiči njegov glavni pogršek, ker ni mogoče vseh vplivnih činiteljev dobitkov, kakor zahtevano navesti ali pojmovno dovolj omejiti, kakor je osebna spretnost in nadarjenost, obrtni odnošaji in drugi, ki čestokrat najbolj vplivajo, ali celo edini odločujejo.

Nadaljni pogršek cenika pa je ta, da se isto značilo vedno ne ujema z dejanskimi razmerami, ker isti činitelj v raznih obrtih in po obrtniku samem zopet v enakovrstnih obrtih različno vpliva.

Ne manj, kakor sestaviti dober cenik po značilih, težavno je določiti davčne postavke, da bi bile iste za vsak slučaj primerne davčni zmožnosti. Kakor omenjeno, opira se cenik na značila, značila pa naj kažejo povprečno, torej srednjo pridobitno zmožnost, katero pa dejanski ali presega ali pa za njo zaostaja. Treba torej raznih postavk, katere ima tudi cenik patenta o pridobnini, katere pa s previsokim zneskom prično za najmanjše obrtnike, navzgor multiplicando rasto ter vsled tega prezirajo srednje stopinje, katerih pa je dejanski kakor osen v solnčnem spektru, pri znesku 1575 gld. pa jenjajo. Vsled tega pa so najmanjši in mali obrtniki primeroma previsoko, največji premalo obdačeni in zlasti slednji moment bil je merodajen, da se je leta 1849. uvedla dohodnina.

Že negibčno prirejen cenik otrpnil je popolnoma v praksi, ter postala je pridobnina iz davka na dobitke davek značil, katere imajo davčni organi uvaževati in upoštevati po svoji razsodnosti, katera pa je lahko v vsakem okraji druga in še-le pred malo leti uvedlo je ministerstvo nekoliko enakomernosti z naredbo, ki določuje, katere postavke naj se pri tej ali onej visokosti dohodkov predpišejo kot pridobnina. V pojasnilo moram poseči v razpravo o dohodnini, katera se mora vsaj s tretjinko pridobnine predpisati sicer pa znaša vštévši pridobnino 5% vseh nečistih dohodkov. Po tem načelu predstavlja pridobnina letnih 4 gld. 20 = 112 dohodkov, 5.25 = 140 gld., 8.40 = 224 gld., 10.50 = 280 gld. (namreč 4.20 gld. + $\frac{1}{3}$ od 4.20 = 5.60 $\times$ 20, ker 5% = $\frac{1}{20}$ torej 112) itd. Nedostatki stare pridobnine in nove dohodnine so se s tem le pomnožili: pridobnina je za veliko večino previsoka, po njej pa naj se na navedeni način računajo dohodki in nasprotno dohodnina, ki previsoko pridobnino še po-
višuje, naj za enakovrstne obrte bo merilo pridobnini.

Patent o dohodnini z dne 29. oktobra 1849. l. naj bi bil popravil pomanjkljaje in nedostatke pridobnine s tem, da se 1.) obdačijo vsi ne že po zemljarini ali domarini zadeti dohodki iz osebnega dobitka in iz imetja, katero se kakorkoli v naši državni polovici uporablja in sicer 2.) da se obdačijo čisti dohodki vseh tacih podjetij in opravil.

Ta patent se bistveno naslanja na patent o pridobnini ter istega dopolnjuje, določujoč, da razun pridobitka iz zemljišč in

poslopij, ter iz obrtov treba dohodnino plačati tudi od dohodkov iz osebnih opravil in od obrestij, naloženih ali izposojenih glavníc. Storil se je s tem dober korak naprej na poti popolnega zistema davkov na dohodke sploh ter imamo odslej bistveno vse dohodke obdačene z zemljarino, domarino, pridobnino in dohodnino. Vender pa ta dohodnina ni nič drugega nego bolj splošna pridobnina, ker zadene nečiste dohodke to je brez odbitka dolžnih obresti in zmanjšanja ali izgube na glavnici vsled obrabe ali obveljavljenja, ker se ne ozira na porabo dohodkov in po §-u 11. določuje čiste dohodke kot prebitek prejemkov nad izdatke, v kolikor zadnje dopušča kot odbitke, za kar zopet velja načelo, da se zmatrajo za odbitke le oni stroški, katere obrt sam na sebi povzroči in kateri se dejanski iz obrta krijo, mej katere dosledno dolžne obresti in odpisi na glavnici ne spadajo, najmanj pa osebne potrebščine obrtnika ali njegove družine.

Sedanja dohodarina pa še v drugem oziru ne vpravičuje svojega imena: niti se ne obdačijo vsi čisti dohodki ene in iste osebe, niti vse vrste dohodkov, ker naj se le od dohodkov iz obrtov, ali iz osebnih opravil ali iz obrestovanih glavníc plačuje, pa se pogosto zgodi, da ima kak obrtnik dohodke tudi iz osebnega poslovanja ali iz obresti, ki pa posamno ne dosežejo obdačne visokosti; zlasti pa ker so dohodki iz posestev prosti — oziroma ker je baš obdačenje obrestovanega kapitala jako nepopolno.

Dobra misel, da naj se dohodki na izvirku zajemo in obdačijo, temelji v tem zakonu, ki razvršča vse dohodke po izvirku v tri razrede ter za vsak razred določuje posebno davčno merilo. Vender pa je razvrstitev nepopolna, da, v III. razredu protinačelna vsled že omenjenih §-ov 2., 11. in 23., da se namreč dolžne obresti od glavníc, zavarovanih na zemljiščih in posestvih ali obrtnikom in trgovcem posojenih, ne odštevajo od dohodkov, da pa ima dolžnik pravico, 5% pri njih izplačevanju namestu davka pridržati, pravica, katere se le redkokateri dolžnik poslužuje, vsled tega pa ostanejo ne-le ti dohodki večinoma davka prosti, marveč celo davčno slabeji za davčno močnejega plačuje davek, kar namen zakona, da se davki jednakomerno po davčni zmožnosti razdele, zavira še v drugem oziru, ker se namreč od dohodkov nezadolženega in zadolženega obrtnika jednaki odstotki

jemo, vsled česar pa so, kolikor dolžnih obresti zadolženi obdači, za toliko večji njegovi davčni odstotki.

Najvažnejši oddelek patenta o dohodnini je oni o podjetjih I. razreda, v kateri spadajo vsi, ki so podvrženi tudi pridobnini, vrh tega rodniki in zakupniki. Oproščeni so oni, katerih pridobnina je z najnižjo postavko odmerjena in zadruga, katerih čisti dohodki zadnjega upravnega leta ne presegajo 300 gld. Nasprotno pa izvenredna doklada, ki znaša navadno 70% redne davščine, skoči na 100%, ako redni propis presega na leto 30 gld. Tudi v tem tiči dobra misel, da naj se večja podjetja ne le proporcionalno, marveč tudi progresivno višje obdačijo; le žal, da je ta misel že na prvi stopinji obtičala, ker pomenja povikšanje le za 1½% in to za vse obrtnike nad 30 gld. tja do najvišje obdačene tovarne v Witkovicah, katera plačuje rednega davka blizu 100.000. gld.

Dohodnina znaša v I. razredu (splošna pridobnina) 5% vseh v ta razred spadajočih dohodkov, najmanj pa tretjinko za dotični obrt predpisane pridobnine. Da je ta odstotek zlasti vsled izvenredne doklade, katera ga poviša na 8½—10% nečistih dohodkov, in povrh še pritisnejo vedno rastoče deželne okrajne in občinske doklade, vsled katerih in, ker se dolžne obresti jemó v davčno podlago, tako da lahko dohodnina naraste na 20—30%, teoretično previsok, sem že prej navedel; kako pa se praktično zmanjšuje, pojasnim pozneje. Tu naj opozorim na nedoslednost zakona, ki govori o čistih dohodkih, pa razun navedenih protinačelnih določil (§ 11.), po določilu zloglasne tretjinke (§ 20.) ne obklada dejanjskih, marveč domišljene dohodke. To nedoslednost umeje se le, ako se ozre na patent z dne 10. oktobra 1849. l., s katerim se je uvedla enaka tretjinka pri zemljarini in domarini, da bi se namreč tako obdačili dohodki, ki presegajo povprečno že obdačeno srednjo mero dohodkov. Pa še druga slabost tiči v tem: imenoval sem to tretjinko, „zloglasno“, kar je zlasti v praksi postala, davčna oblastva ne marajo tretjink ter čestokrat skušajo iste odpraviti, njih število zmanjšati s tem, da bolj strogo obravnavajo in dosežejo večje dohodke!

Razun določila o davčni meri je najvažnejši § 11., kateri posredno definuje, kar so po tem zakonu čisti dohodki ter določa, da se od dohodkov ne odbijo:

1. zneski, katere se potegne iz podjetja;
2. dolžne obresti od napravnih glavnih ter od dolžnih glavnih obdačnih podjetij;
3. odškodba za delo davkoplačevalca ali njegove rodbine, istotako ne stanovanje le-teh oseb.

Razvidno je torej da to ni čisti dohodek, po katerem se je davek krstil; kajti čisti dohodek ali donesek je marveč prebitek dohodkov nad izdatke z ozirom na zalogo, kakor se kaže iz prave bilance. Pri preračunu čistega doneska pa pride razun efektivnih dohodkov in izdatkov tudi obveljavljenje raznih predmetov v poštrev, za katere je treba primerne zneske na inventarji odpisati, oziroma od dohodkov založiti v namen kesneje nadomestitve, nadalje morajo se tirjatve in dolgovi in obeh obresti primerjati, istotako tudi izgube na glavnici upoštevati, in še-le obračun vsih tih posamnih računov daje čisti dohodek.

Naš zakon pa se na te različnosti porabe dohodkov nikakor ne ozira, ker ne zmatra za stroške, kar se iz dohodkov porabi za pokritje glavniške obrabe ali izgube in v ta namen založi, istotako ne dolžnih obresti, in sicer oboje kakor tudi preje pod 3) navedenih izdatkov zato ne, ker mu to niso ali ne dejanski ali pa ne neposredno iz obrtnega opravila izvirajoči stroški.

Kar zadeva aktivne obresti, napovedati treba je z drugimi obrtnimi dohodki vred ter se z njimi skupno obdačijo, ako niso odbitku po dolžniku podvržene; hipotekarne aktivne obresti pa spadajo z jednako izjemo v III. razred; izpuščajo se deloma torej i aktivne i pasivne obresti. Načelen napredek pa je storil ta zakon gledé II. razreda, v kateri so uvrščeni dohodki iz osebnega poslovanja in poklicnega delovanja, katere dotičniki takoj ali kesneje kot pokojnino sami ali pa njih vdove ali otroci uživajo, ker odslej tudi ti čestokrat znatni dohodki plačajo davek. Protinačelno pa v ta razred uvršča zakon tudi zdravnike, založnike tobaka, poštarje, loterijske birnike, ker zdravniki opravljajo jednak poklic kakor odvetniki in notarji, ostali pa za državo opravljajo posebna opravila, pa niso v njegovi službi ter se nikakor uradnikom ne morejo prištevati, vsled česar se vsem tem daje nevpravičeno prednost pred drugimi davkoplačevalci I. razreda.

Kar zadeva davčno merilo, opomniti je najprej, da je isto v primeri s splošno pridobnino (dohodnino I. razreda), in z rentnino (ali dohodnino III. razreda) mnogo nižje vsaj pri nižjih dohodkih, nadalje da proporcijonalno narašča, ker se plačuje plačnine od prvih 1000 gld. = 1%, od drugih = 2% in tako dalje od vsacega daljnega tisočaka eden odstotek več do 10%; pride pač še izvenredna doklada 70% do 2025 gld. dohodkov, nadalje pa 100%. S to naklado vred znaša plačnina do 1000 gld. = 1.7%, 2000 gld. = 3%, 3000 gld. = 4%, 4000 gld. = 5%, i. t. d. do 9450 gld. = 10%. Nižje davčno merilo zasluži odobravanje tudi z narodno-gospodarskega stališča. Splošno ima imetek lastnost in sposobnost, da se pri pravi porabi, ako ne množi vsaj ohrani, drugače osebna glavnic, kakor bi imenoval zmožnost poklicnega in službenega opravila, ki daje zaslužek le, dokler se uporablja, a se ob enem čim dalje tem bolj obrablja, ter s prestankom porabe v bolezni ali ob smrti premine imetek in dohodek. Iz tega pa sledi gospodarska potreba, da dokler služi, treba od zaslužkov mnogo več, kakor pri stvarnih glavnica, zalagati za pozneje, ko zaslužek premine, da se torej zaslužek tem bolj zmanjšuje — dosledno zahtevati sme se tudi le veliko manjši davek.

Oproščeni so plačnine: 1) aktivni vojaki, 2) prejemki mendikantov in drugih redov, ki se bavijo s poukom, vzgojo ali bolništvom, istotako prejemki vseh javno-dobrodelnih zavodov, kateri prejemajo dohodke od države ali iz javnih zakladov sploh, 3) dohodki pod 630 gld.

Prvo oproščenje je star privilegij ter sicer nima nobenega vpravičenja, drugo je bolj umevno in vpravičeno s tem, da so ti dohodki v javni prid, tretje pa je, kakor v I. razredu oproščenje najnižjih obrtov, nov napredek, olajšava davčno nezmožnih, katero načelo velja tudi v III. razredu, da so namreč rentnine prosti, katerih skupni dohodki ne presegajo na leto 315 gld.

Najbolj pomanjkljiva, kakor omenjeno, je razvita rentnina (III. razred). Le-sem doslej spadajo obresti od posojil in dolžnih tirjatev sploh, dosmrtnne rente in drugi obrestni užitki glavnice nadomestujočih rent, ako niso v II. razredu obdačene in ako nima dolžnik pravice odbitka 5%. Poznejši zakoni uvrstili so v III. razred tudi posojilnice, preskrbovalnice in zavarovalnice.

Izvzete pa so obresti po §-ih 2. in 23., o čemer se je preje obširniše razpravljalo, in naj tu le še omenim, da kar je še dobrega v tem najslabšem odstavku, pokvari lahkota prikrivanja teh dohodkov, ker davčna oblastva prav te dohodke najtežje zaslede.

Preostaje še pojasniti davčno postopanje. Dohodnina vseh treh razredov odmerja naj se na podlagi izpovedi ali napovedi, v katerih naj se izkažejo vsi dohodki. Ker pa se je in po pravici pričakovalo, da napovedi ne bodo vedno resnične, določuje § 25. patenta z dne 29. oktobra 1849. I., da se o napovedih zaslišijo zaupni možje, katerih izjava, ako obrtnik ne more nasprotnega dokazati, bodi podlaga preračunu dohodkov in dohodnini. Omenil sem že, da tudi to ne zadostuje, da marveč čestokrat hodi v kvar enakomernosti pri razdelitvi davkov: davkoplačevalci večinoma, in sicer prav naravno, ker se branijo previsocih davkov, ne napovedo vestno in resnično dejanskih dohodkov — jednake misli vodijo navadno tudi zaupne može, ki pa pogosto tudi vsih razmer ne poznajo, ali jih upoštevati ne znajo, včasih tudi nočejo, često tudi skušajo davek od sebe ali koga drugega na druge prevaliti. In tako se nerazmerje množi in povečuje, ker državne potrebščine vedno več zahtevajo, da torej ni mogoče zlepa kje odjenjati.

Vender pa tožba o previsokem davku ni povsem vtemeljena; ne skupni davek, le davčna mera je previsoka; dejanski pa je izvzemši najmanjše obrtnike, mnogo manjša, sme se trditi, da ne znaša $8\frac{1}{2}$ — 10% , ampak povprečno le 3 — $3\frac{1}{2}\%$. Davčna praksa je v tem oziru, vsaj večinoma, pomagala, kakor sem prej omenil, da so namreč davčni organi bolj rahlo postopali ter vedé za neresničnost dohodninskih izpovedi in izjav zaupnih mož, venderle te podatke jemali za davčno podlago. Ako se namreč pomisli, da je (po vladnem izkazu k načrtu davčne preosnove) leta 1890. vsih dohodnino plačujočih bilo okroglo 440.000, ki so skupno 9.000.000 redne pridobnine in dohodnine plačali, in da ta dva davka znašata 5% ali $\frac{1}{20}$ obdačenih dohodkov, bi vsi njih dohodki znašali 180.000.000 gld. in pride povprečno na enega 410 gld. letnih dohodkov, od katerih odpade povprečno na davke in doklade blizo 50 gld., da bi torej ostalo čistih 360 gld.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Nabava lesa z namenom, da se po obdelavi dalje proda, je trgovinsko opravilo po čl. 271., št. 1. trg. zak., tudi če se na to les oddaja železniški družbi za stavbe. — Določila o trgovinskih opravilih uporabljati je pri pravnih opravilih na oba kontrahenta, če je opravilo le na strani jednega kontrahenta trgovinsko opravilo. — Odstopiti se sme od pogodbe gledé še ne izvršenega dela po čl. 359. trg. zak., čeravno se je zaostala kupnina za že izročeno blago iztožila.

E. B., S. B. in L. B., posestnice graščine P., sklenile so po oskrbniku s Karolom G. pogodbo o zalaganji bukovih pragov z dne 20. julija 1891. l., katero so odobrile dne 23. julija 1891. l. Pogodba sklenila se je izrecno s pridržkom, da jo morajo imenovane posestnice graščine P. odobriti. S to pogodbo zavezale so se imenovane posestnice, da zalagajo Karola G. z bukovimi pragi od jeseni 1891. l. pet zaporednih let in morajo imenovane posestnice dobaviti vsako leto najmanj 10.000 bukovih pragov, ako jim Karol G. naznani, da je prevzel dobavo pragov in založi kavcijo 200 gld. za vsako leto naprej. Kupna cena določila se je v pogodbi tako, da veljajo pragi, kateri se izvažajo skozi P., 10 kr., za prage, kateri se morajo voziti skozi G., pa se je določila cena 6 kr. za komad. Prage pripraviti je v gozdovih St. in R. Brez vednosti posestnic graščine P. napravil je pa tej pogodbi njihov oskrbnik H. dostavek z dne 21. decembra 1891. l., po katerem se je izreklo, da je kupna cena pri sklepu pogodbe določila se za prage, kateri se pripravijo v gozdu St., po 10 kr. komad, za one pa, kateri se pripravijo v gozdu R., po 6 kr. komad, ne gledé na to, kje se izvažajo. Karol G. plačeval je l. 1893. in tudi že l. 1892., opiraje se na omenjeni dostavek k pogodbi, prage, katere je pripravil v gozdu R., po 6 kr. komad, akoravno je izvažal je skozi P. Posestnice graščine P. opominjale so Karola G. opetovano, naj doplača za vse prage, katere izvažajo skozi P., po 4 kr. na komad, ker se je določila za te prage po pogodbi cena 10 kr. in jih dostavek z dne 21. decembra 1891. l., kateri se je napravil brez njihove vednosti, ne veže, in so posebno zahtevale doplačilo zneska 165 gld. 76 kr. za prage, izvožene l. 1893.

in 1892. skozi P., katere je Karol G. plačal samo po 6 kr. Ker Karol G. tega zneska ni hotel plačati, naznanile so mu po svojem zastopniku s pismom z dne 20. septembra 1893. l., da ustavijo dobavo pragov v naslednjih 3 letih, ako tega zneska ne plača do 25. septembra 1893. l. Ker Karol G. tudi v tem roku ni plačal zahtevanega zneska, naznanila so zopet po svojem zastopniku, da ustavijo dobavo pragov in da torej tudi ni treba jim pošiljati kavcije 200 gld. za l. 1893. Ob enem vložile so proti Karolu G. tožbo na plačilo zahtevanih 165 gld. 76 kr. Vkljub temu naznanil je Karol G. imenovanim posestnicam, da je zopet za l. 1893 prevzel dobavo bukovih pragov in poslal kavcijo 200 gld. ter zahteval, naj se mu odkažejo drevesa za posekanje in pripravljanje 10.000 pragov. Posestnice vrnilo so mu pa kavcijo in vnovič izrekle, da jih pogodba več ne veže in torej Karolu G. nečejo več dobavati pragov. Karol G. položil je na to kavcijo v sodno varstvo. Z razsodbo okrajnega sodišča v R. z dne 25. marca 1894, št. 1741, potrjeno z višjesodno odločbo z dne 2. maja 1894, št. 4011, razsodilo se je, da mora Karol G. za prage, katere je izvozil skozi P., pa plačal samo po 6 kr., doplačati po 4 kr. na komad, skupaj znesek 165 gld. 76 kr., ako posestnice graščine P. prisežejo, da o vsebini dostavka z dne 21. decembra 1891. l. niso imele vednosti in mu niso pritrdile. To prisego so imenovane posestnice res tudi prisegle.

Tekom pravde radi 165 gld. 76 kr. vložil je pa Karol G. proti posestnicam graščine P. protitožbo, zahtevajoč, da morajo imenovane posestnice v izpolnitvi pogodbe o zalaganji pragov z dne 20., oziroma 23. julija 1891. l., dobaviti mu še tri zaporedna leta, to je v letih 1893/94, 1894/95 in 1895/96 vsako leto po 10.000 pragov in mu nakazati za to pripravo potrebna drevesa.

Okrajno sodišče v R. odbilo je z razsodbo z dne 28. oktobra 1894, št. 8509 tožbeni zahtevek in razsodilo:

Tožbeni zahtevek, glaseč se: »Toženke, kot posestnice graščine P., dolžne so, izpolnjevati pogodbo o zalaganji bukovih pragov, skleneno s tožnikom Karolom G. dne 20., oziroma 23. julija 1891. l. in v nadaljni njeni izpolnitvi nakazovati tožniku na njegovo naznanilo v gozdih St. in R. še tri zaporedna leta t. j. 1893/94, 1894/95 in 1895/96 po svojem oskrbništvu prostor za sekanje in pripravljanje 10.000 komadov odbranih železniških pragov in mu tudi odkazovati za pripravljanje odbranih pragov odpadke in debela, kolikor je oboje

ostalo od izdelovanja tavolet in sicer v času od 24. septembra do konca novembra vsakega leta« — se odbije.

Razlogi.

Tožnik opira svoj zahtevek na inrotulovano pogodbo sledeče vsebine :

Med oskrbništvom graščine P. zastopanim in podpisanim po poslujočem oskrbniku Ferdinandu H. kot prodajalcem in med Karolom G. kot kupcem sklenila in podpisala se je danes s pridržkom odobrenja po graščinskih posestnicah, katero se mora najkasneje izvršiti v 8 dneh, sledeča pogodba:

1. Graščinsko oskrbnišтво P. prepušča kupcu Karolu G. za pripravljane bukovih železniških pragov v sečih, kateri se imajo vsako leto napraviti v gozdih St. in R. in katere ima oskrbnišтво nakazati po gozdarskih pogojih in v zmislu gozdnega zakona, toliko bukovih dreves z obsegom 27—39 *cm* merjenih v premi višočini brez lubja, da se lahko iz debel napravi vsako leto okoli 10.000 železniških pragov. Ti bukovi pragi imeti morajo sledeče dimenzije in sicer mora imeti 95% dolgih 2'4—2'5 *m*, na spodnjem konci najmanj 26 *cm*, na zgornjem pa 13—15 *cm* debelosti, višočine najmanj 16 *cm* in 5% pa dolgih 2'4—2'5 *m*, na spodnjem konci najmanj 30 *cm*, na zgornjem pa tudi najmanj 18 *cm* debelosti in višočine najmanj 16 *cm*. — Ves v sečih nakazani bukovi les pripraven za izdelovanje pragov, mora kupec podelati.

2. Sekati se mora ob jednom v gozdih St. in R.

3. Kupnina, ne oziraje se na preje navedene dimenzije, določila se je za one prage, kateri se bodo izvažali skozi P. in se ne bodo izločili, po 10 kr., za one prage pa, kateri se morajo izvažati skozi G. t. j. severo-vzhodno od R. in skozi K., po 6 kr. za komad.

Izločevanje vršiti se ima deloma v T. pri P., deloma pa v R. ali pa v N. nad K. in ne sme izločenih pragov biti nad 5% skupnega števila. Izločeni pragi ostanejo, ne da bi se zanje vračalo stroškov pripravljajja ali prevažanja, lastnina graščine P., samo da kupec za nje ne plačuje kupnine.

4. Izdelovanje pragov ni odvisno od letnega časa. — Ako bi se pa hotelo pričeti pred 15. oktobrom, naznaniti se mora to 14 dni prej oskrbništvu, da nakaže seče.

5. Kupec prevzame debela za izdelovanje pragov, kakor stoje, in je mora na svoje stroške in na svojo nevarnost posekati, prage izdelati in izvažati iz gozda na določena mesta. Pri sekanji in izvažanju mora se vsakatera škoda pri ostalih drevesih in pri naraščaji kolikor mogoče zabraniti in mora se pri sekanji kolikor mogoče nizke šture pustiti, kakor se to razume pri umnem gozdarstvu.

6. Ako se bode kupcu izročilo od katerekoli strani zalaganje bukovih pragov, prične se ta pogodba jeseni 1891. l. in traja, ako trajajo tudi dobave, 5 let in sicer za množino 10.000 pragov. Ako bi pa dopuščale gozdarske razmere in bi v to privolile graščakinje, raztegniti sme se ta pogodba s privoljenjem kupčevim tudi na 20.000 komadov.

7. Ako je kupec prevzel zalaganje pragov, naznaniti mora to vsako leto najkasneje do konca meseca novembra oskrbništvu in ob enem priložiti kavcijo 200 gld. Oskrbništvo nakazalo bode potem takoj kupcu seče, mu na dobro zapisalo kavcijo, katera se cdtrga oziroma vrne pri zadnji fakturi vsacega dobavnega leta.

8. Izdelane prage prevzeti in plačati mora kupec v partijah največ 2000 komadov. Dan in čas izročitve in prevzetja naznaniti mora kupec pravočasno oskrbništvu in le-to mora odzvati se temu pozivu.

9. Oskrbništvo obljubuje, da bode kupca pri izvažanju podpiralo in mu dajalo kolikor mogoče olajšave, to je posebno dopuščalo, da uporablja obstoječa in napravlja nova pota za izvažanje.

10. Oskrbništvo obljubuje, da bode tekom 8 dnij kupcu naznanilo, če so graščakinje sprejele, oziroma odobrile le-to pogodbo.

Skleneno in podpisano v P. dne 20. julija 1891. F. H. K. G.

Ako se kupec zaveže, da bode tudi iz odpadkov, ostalih po napravljanji tavolet in debelih manj kakor 40 *cm*, in iz ostalih bukovih debel, debelih več kakor 40 *cm*, ako se more iz njih napravljeti vsaj deloma, torej ne v celi dolžini, prage, dalje ako se kupec zaveže, odpadke štorov, kateri niso pripravi za napravljanje pragov, in slabe izrezke iz ostalih delov dreves razrezati v dolžini jednega ali več metrov pa ne v metrovih ulomkih in je pustiti na mestu, da se ti odpadki lahko porabijo za drva, odobrimo to pogodbo s svojimi podpisi. P., dne 23. julija 1891. E. B., S. B. in L. B.

Le-ta dostavek z dne 23. julija 1891. l. sporočil se je tožniku s pismom z dne 26. julija 1891. l. in sprejel po njem s pismom z

dne 29. julija 1891. l. V prvih dveh letih 1891/92 in 1892/93 izvrševala se je ta pogodba v istini in toži sedaj K. G., ker so toženke odklonile daljno izvrševanje, pogodbe in prejem v §-u 7. določene kavcije, da se toženke drže pogodbe in jo izpolnjujejo še ostala tri leta. Toženke vgovarjajo dvoje: 1. da se pogodba sploh veljavno ni sklenila, ker se je sklepala deloma pismeno, deloma ustno in s pogoji, kateri se niso niti pravočasno niti v pravi obliki sprejeli; 2. da so toženke iz več razlogov vpravičene odstopiti od pogodbe. Prvi vgovor vidi se na prvi pogled neosnovan in brezpredmeten, ako se pomisli, da so toženke v prvi pravdi radi 165 gld. 76 kr. s pr. navajale kot pravni temelj in podlago svojega zahtevka omenjeno pogodbo, jo rabile in da se je le-ta kot taka tudi po pravomočni razsodbi pripoznala. Preostaja torej še razmotrivati drugi vgovor. Najpreje razsoditi je pa, če je predmetna pogodba o zalaganji z lesom trgovinsko opravilo ali ne, če je torej nasledke izpolnitve ali neizpolnitve presojevati po določilih trgovinskega zakona ali po določilih državljanskega zakona. V tem oziru soglašata stranki, da je predmetna kupčija trgovinsko opravilo, vsled česar se mora z vsemi iz nje izvirajočimi posledki presojsati po določilih trgovinskega zakona. Toženke trde, da so vpravičene bile, odstopiti po čl. 354.—359. trg. zak. od pogodbe ker je: 1. tožnik proti določilom dostavka k pogodbi z dne 23. julija 1891 v gozdih toženk pustil ležati nad 2000 kub. m lesa, iz katerega bi se dalo napraviti še 600 pragov, 2. ker je tožnik proti določilom čl. 3. pogodbe izločeval prage sam brez toženk in tudi ne na krajih, določenih v pogodbi in ker je izločene prage pustil ležati na mestih, kjer so se napravili in ne kjer so se imeli izločevati, 3. ker je tožnik proti čl. 5. in 9. pogodbe napravil veliko škode na drevesih in na naraščaji in napravil nad 20 novih potov za izvažanje in konečno, ker njegovi delavci niso slušali ukazov gozdnih organov toženk. Na vse te okolščine, katere zanikuje tožnik, se pa radi tega ne more ozirati, ker smejo toženke kot prodajalke lesa le tedaj in v toliko odstopiti od pogodbe po čl. 354. kaz. zak., kateri je izjema določila §-a 919. obč. drž. zak. in se mora torej strogo razlagati, ako je tožnik in kupec s plačilom kupnine v zamudi in če blago, namreč les, še ni izročeno. Na neizpolnitev priličnih zaveznostij kupčevih v le-tej pogodbi o zalaganji z lesom, kakor izdelave lesnih ostankov, redne prevzetbe in izločevanja lesa, varovanja gozda, katere zavez-

nosti nimajo ničesar opraviti s plačilom kupnine, se ustanovitev nasledkov in volilna pravica, katero daje čl. 354. ibid. nekrivemu pogodniku, ne more raztegniti, in smejo radi teh spornih okolščin toženke samo morebitne svoje zahtevke povračila škode posebej iztožiti. Drugače je pa z okolnostjo, katero navajajo toženke, da vtemelje svoj 2. vgovor, 4. da je namreč tožnik za les, kateri so mu dobavile dve leti, s kupnino v znesku 165 gld. 76 kr. zaostal. V tem oziru dokazano je po pravomočni razsodbi, da je bil tožnik s plačilom po §-u 3. pogodbe določene kupnine, katera je po §-u 8. takoj zapala, v znesku 6 kr. oz. 10 kr. za večjo množino pragov vkupaj z zneskom 165 gld. 76 kr. na dolgu, da se je ta kupnina, katera je bila najkasneje poleti 1893 plačna, ponavlja in sicer zadnjič s pismom toženk, oziroma njihovega zastopnika opominjala, tako da se je moral konečno ta znesek dne 12. oktobra 1893. l. vtožiti. Tožnikova zamuda s plačilom za že izročeni les, torej za blago, dokazana je torej popolnoma po čl. 354. trg. zak. in so torej toženke po čl. 359. ibid. vpravičene bile, odstopiti od ostalega, še ne izpolnenega dela pogodbe o zalaganji, katera se je sklenila za pet let, ker je pogodba pač redko za obe stranki tako jednostavno in naravno deliva, kakor predmetna, ker so perijode sekanja in način njih pričetka natanko določene in ker so toženke tudi druge zakonite določbe izpolnile. Pravdno lesno opravilo pa nikakor ni fiksno opravilo po čl. 357. trg. zak., ker je vender bilo tožniku vsaj nekoliko na prosto dano, kedaj prične s sekanjem in kedaj mora prevzemati in izločevati prage. Toženke morale so torej tožniku po čl. 356. trg. zak. naznaniti, da odstopijo pro futuro od pogodbe in so mu morale primeren čas dovoliti, da popravi zamujeno. To storile so popolnoma v pravilni obliki s pismom z dne 20. septembra 1893. l., čegar prejem tožnik priznava, in se tudi ne more imenovati rok do 25. septembra 1893. l., do katerega dne bi se bil moral plačati kupninski ostanek 165 gld. 76 kr., prekratek, ker je bil ta relativno majhen znesek že davno plačen, sploh pa se tudi pozneje ni plačal, ampak se je moralo plačilo izsiliti po tožbi in razsodbi. Razsoditi se mora torej, da so toženke po zmislu trgovinskega zakona bile res vpravičene, odstopiti za zadnja tri leta določene dobe od pogodbe, vsled česar se je morala odbiti tožbena zahteva.

Na tožnikovo apelacijo potrdilo je višje deželno sodišče z razsodbo z dne 30. januarja 1895, št. 12370 odločbo prve instance, v razsodbeni tenor pa sprejelo vso pogodbo slično, kakor se je glasila tožbena zahteva.

Razlogi:

Prva razsodba potrdi se bistveno iz njenih razlogov. Res sodnik, kakor vpravičeno navaja tožnik v apelacijskem izvodu, ni vezan na pravno mnenje spornih strank, katero so navajale v svojih pravnih spisih, da se morajo namreč določila trgovskega zakona uporabljati na predmetno pravno opravilo, ampak mora samostojno, ne oziraje se na menenje strank, pretresovati, ako se smejo le-ta določila uporabljati. Toda v predležčem slučaju gre za nabavo lesne množine z namenom, da jo kupec po obdelovanji dalje proda. O tem namenu tožnika, kateri se sam imenuje lesni trgovec, dvomiti se more tem manj, ker se govori v pogodbi o zalaganji izrecno o prevzetbi dobave pragov od strani tožnika in tožnik dalje sam dokazuje, da se je zavezal južni železnici leta 1894. dobaviti 10.000 pragov po 85 kr. komad. Ta nabava bila je torej na strani tožnika trgovinsko opravilo (čl. 271., št. 1. trg. zak.) in se morajo torej po čl. 277. trg. zak. določila četrte knjige tega zakona, govoreče o trgovinskih opravilih, uporabljati na vsako pravno opravilo, katero je na strani jednega kontrahenta trgovinsko opravilo, redno na oba kontrahenta jednako. Vsled tega bile so toženke vpravičene posluževati se pravic, katere daje drugi oddelek četrte knjige trgovskega zakona in posebno člen 354. tega zakona prodajalcu. Kakor je že prvi sodnik navajal, bile so torej toženke vpravičene, upreti se zahtevi, mereči na to, da izpolnjujejo pogodbo in stavljeni po tožniku, kateri je ravnal sam proti bistvenemu pogodbenemu določilu §-a 3., po katerem se morajo plačevati pragi, ki se izvažajo skozi P. po 10 kr. in da se plačujejo samo oni, kateri se morajo izvažati skozi G. po 6 kr., in sicer s tem, da je hotel plačevati tudi one prage, katere je vozil skozi P., samo po 6 kr. in se je ustavljal na pogodbo se naslanjajoči zahtevi prodajalk, da plača višjo kupnino, dokler ni bil k temu prisiljen po razsodbi. Tudi ni videti protislovja, ako se prodajalke na jedni strani poslužujejo svoje pravice, da odstopijo od pogodbe, vkljub temu pa po pogodbi zahtevajo kupnino za one prage, katere je dobil tožnik že izročene. Toda tudi, ako bi se uporabljala določila državljanskega zakonika,

bila bi prvosodna odločba vpravičena. Ako tožnik zahteva, da se pogodba izpolnjuje, mora sam izpolniti dolžnosti, katere izvirajo zanj iz te pogodbe, ali biti vsaj pripravljen, da je izpolni (§ 1052. obč. drž. zak.). V pogodbi, na koje izpolnitev je naperjena tožbena zahteva, dogovorilo se je (§ 8.), da se morajo izdelani pragi po partijah prevzemati in po dogovoru o kupnini (§ 3.) takoj plačevati. Za časa tožbe pa delna kupnina za pomladi 1893. l. in za dne 23. junija 1892. l. prevzete prage v skupnem znesku 165 gld. 76 kr. ni bila plačana in se je morala po današnjih toženkah iztožiti, vsled česar je tožnik ta znesek plačal šele dne 5. julija 1894. l. Plačilo se ni zamudilo, ker se je morda prezrlo plačilni rok ali ker se je dvomilo o kvantiteti lesne množine ali iz drugih okolščin, iz katerih bi se dalo sklepati, da tožnik svoje pogodbene zaveze v principu sicer priznava in se je zmatral samo iz konkretnih okolištin, katere so bile pri teh dajatvah, vpravičenega plačati manjši znesek, kakor so pa prodajalke zahtevale, kakor bi se to morda lahko trdilo o diferenci 4 gld. 44 kr. za 74 pragov, katerih kupec baje ni prevzel, in kateri znesek je tekom pravde radi 165 gld. 76 kr. sodno položil. Plačilo zadrževal je tožnik, ker se je opiral na pogodbenemu določilu (§ 3.) protivno razlago dogovora gledé jednotnih cen. To stališče zavzema tožnik tudi v predležči pravdi; on celo zanikuje oni dogovor gledé cen, na čegar izpolnjevanji je tožbeni zahtevek naperjen; on zanikuje svojo obvezo, plačevati za prage, ki se izvažajo skozi P. jednotno ceno 10 kr.; že v tožbi trdil je tožnik v protislovji z določili pogodbe, na katere izpolnjevanje toži, da se je cena za prage, ki so se izdelali v St. dogovorila po 10 kr., za one, ki so se napravili v P., po 6 kr. Tožnik hoče ta dogovor, nasprotujoči navedenemu pogodbenemu določilu, oziroma koncesijo, katera se mu je dozdevno napravila s pismom z dne 21. decembra 1891. l. gledé cene, postaviti na mesto pogodbene določbe, naperi pa svoj tožbeni zahtevek vkljub temu na to, da se pogodbeni določba izpolnjuje in ne, da se izpolnjuje po njegovi trditvi dogovorjeno določilo cen ter vkljub temu izvaja iz tega pravico, da sme vse prage, torej tudi one, katere se more izvažati skozi P., voziti skozi G. in za nje plačevati manjšo jednotno ceno po 6 kr., akoravno velja ta cena samo za one prage, katere se mora izvažati skozi G. (§ 3. pogodbe). Iz vseh teh pravnih navedeb tožnika izhaja, da sam v bistveni določbi gledé cen ne

mara izvrševati one pogodbe, na katere izpolnjevanje je naperjen tožbeni zahtevek, ampak da razlaga dogovor gledé cen na način, kateri se je spoznal že po navedenih razsodbah kot nepravi in kateri se tudi ne gledé na te razsodbe po gradivu te pravde pokaže kot neosnovan. Toženke torej vpravičeno odklanjajo, da bi nadalje, izpolnjevale pogodbo, za koje izpolnjevanje tožnik sam ni pripravljen. Vsled tega morala se je potrditi prvosodna razsodba, popraviti pa gledé oblike na ta način, da se je v tožbeni zahtevek sprejeta vsebina pogodbe, na katere izpolnjevanje se toži, sprejela v zmislu §-a 248. o. s. r. in resolucije z dne 14. junija 1784, št. 306. z. j. z. tudi v razsodbeni tenor.

Tožnik vložil je sicer izvenredno revizijo. Najvišje sodišče potrdilo je pa z razsodbo z dne 24. aprila 1895, št. 4693 nižjesodni sodbi.

Razlogi:

Nižjesodni jednako glaseči se razsodbi ne vidijo se niti nični, niti očitno krivični. Le-ti zdita se marveč v zakonu vtemeljeni in izvajanja v revizijski pritožbi ne morejo te vtemeljitve ovreči. Popolnoma pravilno kvalifikovali sta nižji instanci opravilo, katero je predmet tožbe kot trgovinsko opravilo na strani tožnika. Pravilnost tega izhaja že iz tožbenih navedeb, posebno pa iz pogodbene vsebine (§ 7.), iz katere se nedvomno more spoznati, da gre za nabavo lesa na strani tožnika kot lesnega trgovca v svrhu, da ga nadalje prodaja. Na tem ne izpremeni ničesar okolščina, da se les morda oddaja južni železnici za železniške stavbe, ker ne gre za to opravilo, ampak za ono, skleneno med tožnikom in toženkam. Radi tega pa je bilo za razsojo pravnega prašanja uporabljati, kakor navaja vpravičeno višje sodišče, določbe trgovinskega zakona in po teh so toženke v pravici, da so odklonile nadaljno izpolnjevanje pogodbe. Opozarja se v tem oziru na sodne razloge nižjih instanc, kateri odgovarjajo stvarnemu položaju in zakonu ter se gledé na izpeljave revizijskih pritožeb omeni, da opira tožnik sam svoj zahtevek na pogodbo, katero je sklenil za dobo 5 let, in ne na pogodbo, ki se naj vsako leto ponovi, na katero so toženke, če se gotovi pogoji izpolnijo, skozi celi čas vezane, ne da bi imele pravice, odkloniti ponovitev. Ker gre za dobavo po partijah, je očitno, da je po naravi pogodbe, kakor po svojstvu blaga izpolnitev deliva. Trditev tožnikova, da so toženke s tem, da so

iztožile kupnino, katera je dotekla v prejšnji perijodi po izročitvi blaga, izgubile pravico volitve v zmislu čl. 354. trg. zak., je popolnoma nevtemeljena, ker se nanaša odstop od pogodbe po čl. 359. trg. zak. samo na del, ki se še ni izvršil in iztožitev kupnine za blago, izročeno že v prejšnji opravični perijodi, ne more izpremeniti pravice, obstoječe po navedenem zakonitem določilu, namreč pravice ustaviti daljno zalaganje. Ker torej manjkajo pogoji dv. dekr. z dne 15. februarja 1833, št. 2593. z. j. z., kateri bi vt temeljili razveljavbo ali premembo jednako se glasečih razsodb nižjih instanc, morala se je zavriniti revizijska pritožba.

b) Pri sodišči vložena odpoved hipotečnega dolga mora se pri zastavljenih zemljiščih na zahtevo takoj zaznamovati, če tudi ni vročitev dolžniku dokazana.

Janez Z. odpovedal je z vlogo de pr. 16. maja 1895, št. 4052 svojo pri zemljiščih dolžnika Jakoba P. vknjiženo tirjatev iz dolžnega pisma z dne 29. septembra 1894. l. ter prosil ob enem zemljiškooknjižne zaznambe odpovedi svoje tirjatve pri zastavljenih zemljiščih in da se izvršitev zaznambe naloži zemljiškooknjižnemu uradu.

Deželno sodišče v Lj. odbilo je z odlokom z dne 18. maja 1895, št. 4052 prošnjo gledé zaznambe odpovedi pri zastavljenih zemljiščih, ker vložitev odpovedi in sodna rešitev iste, predno ni izkazano, da je odpovedni odlok vročen hipotečnemu dolžniku, ni zmatrati za sodno dosvedočeno odpoved v zmislu §-a 59. zemlj. zak.

Prosilec Janez Z. vložil je proti temu odloku rekurz ter v njem navajal:

Določba §-a 59. kakor sploh vse določbe obč. zemlj. zakona gledé odpovedi hipotečnih tirjatev in zemljiškooknjižne zaznambe, nastala je iz naredbe justičnega ministerstva z dne 19. septembra 1860, št. 212. drž. zak., ki ex professo ustanavlja natančne in jasne določbe gledé iztirjanja hipotečnih tirjatev. Točka tretja te naredbe določa, da ima upnik pravico pri zastavljenih zemljiščih, ki se nahajajo v zemljiški knjigi, sodno vloženo (gerichtlich angebrachte) odpoved dati zaznamovati v zemljiški knjigi, ako je dotičnik, proti kojemu je naperjena, kot lastnik hipoteke prepisan. Isto velja o odpovedi dosvedočeni po notarju. Iz te naredbe sledi

jasno, kaj ume zakonodavec s »sodnje dosvedočeno« odpovedjo, to je odpoved, ki se je pri sodišču vložila in to odpoved naziva navadno z besedama: »sodna odpoved«. Če bi bil zakonodavec z določbo §-a 59. zemlj. zak. nameraval kaj družega ustanoviti, kakor pa je določila naredba justičnega ministerstva z dne 19. septembra 1860, št. 212. drž. zak. treba bi bilo najprvo jasno povedati, kaj naj se razume s pojmom »gerichtlich beurkundet«. Po menenji prve instance pomeniti bi imeli ti besedi toliko, kakor odpoved, ki je sodno vročena hipotečnemu dolžniku. Niti obč. zemlj. zakon, niti večkrat omenjena naredba justičnega ministerstva ne govorita za tako razlaganje §-a 59. o z. z. Iz besed zakona »gerichtlich oder notariell beurkundete Aufkündigung« da se v zvezi s preje navedeno naredbo justičnega ministerstva z vso gotovostjo posneti, da stoji izrazu »gerichtliche Aufkündigung« nasproti »notariell beurkundete Aufkündigung«, da tvori »notariell beurkundet« zase poseben pojem v nasprotji z besedo »gerichtlich« = »gerichtlich angebracht«, da se torej beseda »beurkundet« niti ne nanaša na besedo »gerichtlich« ampak jedino le na »notariell«, če tudi ne slovniško, pač pa logično. Pač pa se ne more trditi narobe o pojmu »gerichtlich beurkundet«, ki se kot tak ne nahaja nikjer drugje v zakonu in ni nikjer precizno določen, katerega torej zakonodavec ni mogel sprejeti, če se je hotel pri jasni določbi naredbe justičnega ministerstva z dne 19. septembra 1860, št. 212. drž. zak. izogniti nejasnosti nove določbe §-a 59. zemlj. zak. Ako bi določal § 59. zemlj. zak., da se mora pri sodišču vložena odpoved preje vročiti hipotečnemu dolžniku, predno se more zaznamovati v zemljiški knjigi, moralo bi biti pač besedilo tega §-a 59. tako, da bi moralo določno derogirati navedeno ministersko naredbo in ob enem jasno izreči zahtevo sodne vročitve. Ni jedno ni drugo pa se ne da posneti iz §-a 59. zemlj. zak. Prvo sodišče je le obtičalo pri mrtvi črki zakona, zmisla in praktičnega pomena zakona pa ni uvaževalo. Namen in zmisel zakona je vendar ta, da naj velja odpoved po §-u 60. zemlj. zak. tudi proti vsacemu poznejšemu lastniku hipoteke, ako isto dosedanji hipotečni dolžnik med tem dalje proda. Ako bi se upnik ne bal, da bi hipotečni dolžnik hipoteke ne prodal, ne bi prosil zaznambe odpovedi, ker bi imel časa dovolj čakati do tožbe ali plačila. Hipotečni dolžnik lahko prepreči za nekaj časa vročitev odpovedi s tem, da se skriva pred sodnim vročnikom in med tem

časom lahko pride celo zastavljeno zemljišče v druge, tretje in četrte roke, ne da bi se odpoved mogla vročiti hipotečnemu dolžniku in ne da bi mogel upnik prositi zaznambe odpovedi po §-u 59. zemlj. zak. S tem onemogočena je vsaka zaznamba odpovedi v zemljiški knjigi ravno torej v onih slučajih, kjer mora imeti praktičen pomen; kajti ravno s tem se opozori dolžnik, ki namerava prodati svoje zemljišče, da izvrši hitro namero in tabularnemu upniku prepreči uspešno tožbo in izvršbo. Cela zaznamba sodne odpovedi je nemogoča, ako hipotečni dolžnik upnika prehití s prodajo.

Višje deželno sodišče v G. ugodilo je rekurzu tabularnega upnika Janeza Z. ter z odločbo z dne 26. junija 1895, št. 6325 dovolilo zemljiškoknjižno zaznambo odpovedi iz sledečih razlogov:

Iz določbe §-a 59. zemlj. zak. se ne more izvajati, da se sme odpoved hipotečne tirjatve zaznamovati še le, kedar je tudi izkazano, da se je odpoved vročila hipotečnemu dolžniku, kar sledi zlasti iz §-a 3. min. naredbe z dne 19. septembra 1860, št. 212. drž. zak., koja govori o sodno vloženi odpovedi in koja se je očitno sprejela tudi v zemljiškoknjižni zakon z dne 25. julija 1871, št. 95. drž. zak.

Vsled te odločbe zaznamovalo je deželno sodišče v Lj. odpoved hipotečne tirjatve pri glavnem vložku.

Književna poročila.

Mjesečnik pravičnoga društva u Zagrebu prinaša v br. 9. za mesec september sledeče razprave: Poštansko pravo u zemljah krune ugarske. Napisao dr. Stjepan Radits. — Prevod Ungerjevega govora v poslanski zbornici o novem avstrijskem civilnopravdnem redu od dra J. Šilovića in Izvlastba nepokretnima u občini grada Zagreba u teoriji i praksi od dra L. Vidrića. Poleg tega prinaša tudi ta številka, kakor redno vse, pravne slučaje in sicer iz državljanskega in kazenskega prava in iz upravne prakse, književna poročila ter razne vesti.

Gesetze und Verordnungen betreffend die Unfall- und Krankenversicherung der Arbeiter. Manz'sche Gesetzesausgabe Nr. 41 b.

Ta zvezek je dodatek jednakemu zvezku Manz'ove zakonove zbirke, ki je izšel leta 1893., in vsebuje zakon z dne 20. julija 1894, št. 168. drž.

zak., naredbo notranjega ministerstva z dne 20. julija 1894, št. 167. drž. zak. in ono z dne 27. julija 1894, št. 169. drž. zak.

Das Gesetz vom 16. Juli 1892, R. G. Bl. Nr. 202, betreffend die registrierten Hilfskassen, sammt Vollzugsverordnung und Musterstatut. Manz'sche Gesetzesausgabe Nr. 54. Richard Kaan. — Na Dunaji. 1895.

Razun omenjenega zakona nahaja se v tem zvezku tudi še naredba ministerstva za notranje zadeve, pravosodja, financ in trgovine z dne 1. decembra 1892, št. 203. drž. zak. in ukaz z dne 11. decembra 1892, št. 2592 notr. m. Nekaterim določbam dodal je pisatelj pojasnila in stvarni register.

Das Einlösungsrecht des Staates und die österreichischen Eisenbahnconcessionen. Dr. Hermann R. v. Feistmantel — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern. Ernst Mayerhofer.

Znamenitega dela izšel je nedavno I. zvezek pete izdaje, ter stane 10 gld. 50 kr. Da bi delo še posebej priporočali je odvisno.

Gesetz vom 16. Jänner 1895, betreffend die Regelung der Sonn- und Feiertagsruhe im Gewerbebetriebe. R. G. Bl. Nr. 21. Manz'sche Gesetzesausgabe Nr. 52. a. — Na Dunaji. 1895.

Das allgemeine Handelsgesetz. Dr. V. Hasenöhr. Taschenausgabe der öterr. Gesetze. B. XI. Abth. 1. — 16. natis. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Das Gesetz vom 18. Februar 1878, betreffend die Enteignung zum Zwecke der Herstellung und des Betriebes von Eisenbahnen. Dr. Ludwig R. v. Kautsch. — Na Dunaji, 1895. — Manz.

Die neue Civilprocessordnung Dr. Fried. Duschenes. — Praga. 1895. — Höler & Klouček.

Der Besitz nach österr. Rechte mit Berücksichtigung des gemeinen Rechtes, des preussischen, französischen und italienischen, des sächsischen und zürichschen Gesetzbuches. Dr. Ant. Randa. — Leipzig. 1895. — Breitkopf & Härtel.

Das Meistbothvertheilungsverfahren im österr. Rechte nach dem gegenwärtigen Stande der Literatur und Judicatur. Felix Schutz. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Gutachten über die vom k. k. Handelsministerium veröffentlichten Entwürfe eines Patentgesetzes und eines Gebrauchsmuster-Schutzgesetzes. Herausgegeben vom k. k. Handelsministerium. — Na Dunaji. 1894. — Dvorna in državna tiskarnica.

Trgovinsko ministerstvo predložilo je zakonodajnim faktorjem načrta zakonov o patentih in o obrani vzorcev. Ob enem razposlalo je načrta prizadetim korporacijam, pravnim društvom itd., da izrečejo o njih svoje menenja. Razglašena in vposlana menenja zbralo je trgovinsko ministerstvo in izdalo v navedeni knjigi. V njej nahajajo se menenja sledečih trgovinskih in obrtnih zbornic in sicer: v Brodiju, Brnu, Budejevicah, Hebu, Feldkirchu, Gradcu, Inomostu, Celovcu, Krakovem, Ljubnem, Lincu, Olu-mucu, Pragi, Rovinji, Solnogradu, Opavi, na Dunaju in v Zadru, dalje

menenje Nižjeavstrijske odvetniške zbornice, juridičnega doktorskega kolegija na Dunaji, 11 obrtnih društev, menenje dra. Bernsteina, odvetnika na Dunaji, ono dr. Kohlerja, profesorja v Berolinu, ono dra J. Meilija, profesorja in odvetnika v Curihu, ono dra Fr. pl. Rosas, c. kr. dvornega svetovalca in finančnega prokuratorja namestnika na Dunaji in U. Schmolke, inženirja v Pragi, šestero menenj objavljenih v strokovnih listih in troje v dnevnikih. Vsa knjiga obsega 596 strani, iz česar se vidi, da se občinstvo za načrta zelo zanima.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1895.

— (Imenovanje.) Nj. Veličanstvo imenovalo je predsednika višjega deželnega sodišča v Gradcu Ivana grofa Gleispach-a pravosodnim ministrom. — Štajerskim namestnikom imenovan je bivši minister ekselence marki Bacquehem.

— (Osobne vesti.) Vodstvo višjega deželnega sodišča v Gradcu prevzel je začasno dvorni svetnik Klimmbacher. — Imenovani so: Višjesodni svetnik v Gradcu dr. Gustav Zistler dvornim svetnikom pri upravnem sodišči; tajnikom pri upravnem sodišči Rikard Malnič; okrajni komisar dr. Peter Laharnar na Dunaji podtajnikom v notranjem ministerstvu; okrajna komisarja Henrik pl. Kron in Josip Orešek vladnima tajnikoma na Kranjskem; namestniški tajnik v Gradcu Ivan pl. Zupančič voditeljem okrajnega glavarstva v Ljutomeru; sodna pristava Lorenc Petronio pri okrožnem sodišči v Rovinji in Henrik Kaderk v Trstu svetniškima tajnikoma pri deželnem sodišči v Trstu, pristav dr. Henrik Kramer pri deželnem sodišči v Trstu svetniškim tajnikom pri višjem deželnem sodišči v Trstu; sodni pristav v Kranji Josip Starič okrajnim sodnikom v Mokronogu; avskultant Fran Milčinski sodnim pristavom v Idriji. — Premeščen je svetovalniški tajnik deželnega sodišča v Trstu Adolf Podreka k trgovinskemu in pomorskemu sodišču v Trstu. — Umirovljeni so: štajerski svetnik baron Kübeck in višjesodna svetnika v Gradcu Josip Grogger in Theodor Schönlieb. — Notar v Idriji Hanss je premeščen v Št. Lenart na Štajerskem. — V Trstu otvorila sta odvetniški pisarni dr. Mihael Truden in dr. Otokar Rybař.

— (Pri zavarovanji za slučaj smrti po nezgodi) dokazati morajo zavarovančevi zaostali za svojo zahtevo, naj se jim izplača zavarovana svota, kakor je razsodilo nemško državno sodišče, VI. s. z razsodbo z dne 4. februarja 1895, št. 310/94, samo, da je smrt nastala vsled nezgode, ni jim pa treba dogodek dokazati v vseh podrobnostih in posebno jim ni treba izpodbijati z dogodki nasprotno nedokazano trditev, da je zavarovanec se sam umoril.

Pregled pravosodstva.

594 Pravica fidejkomisnega posestnika napraviti dolg ni neomejena in se sodniško privoljenje ne omeji samo na to, da pretresuje številke, ampak tudi razloge za zadolženje.

O. z dne 10. julija 1895, št. 8324. J. Bl. št. 40 ex 1895.

595. Da se je sezidalo poslopje ljudske šole na zastavljenem zemljišči, ne ovira, da bi se zastavna pravica realizovala.

O. z dne 6 avgusta 1895, št. 9401. J. Bl. št. 41 ex 1895.

596. Zdražitelj zemljišča na javni dražbi sme si uštevati, da vtemelji štiridesetletno priposestovanje zemljiške parcele, katera se ne nahaja v cenitnem zapisniku in v dražbenih pogojih, katero so pa vsakokratni posestniki zdraženega zemljišča posedovali, posestno dobo posestnih prednikov.

R. z dne 23. julija 1895, št. 8692. J. Bl. št. 42 ex 1895.

597. Izpodbojna pravica, radi katere je upravnik konkurzne mase naperil tožbo, ne more se po prisilni poravnavi, katera konča konkurz, prenesti na tretjo osebo in se ne sme po tej nadaljevati pravda.

R. z dne 1. maja 1895, št. 3123. G. Z. št. 38 ex 1895.

598. Ustna obljuba potezovnika, da bo uredil zadevo, akoravno je njegov akcept nepristen, ne ustanovi meničnopravne zaveze plačila.

R. z dne 31. oktobra 1894, št. 12071. J. Bl. št. 41 ex 1895.

599. Da se je obdržala faktura, v kateri se nahaja kraj plačila, ne ustanovi podsodnosti §-a 43. j. n., ako se je blago dalo pošiljalcu na dispozicijo.

O. z dne 12. decembra 1894, št. 14131. J. B. št. 40 ex 1895.

600. Zastali zavarovalni prispevki delavskih zavarovalnic proti nezgodam iztirjevati se ne morejo samo upravnim, ampak tudi sodnim potom. Določba §-a 51. dv. dekreta z dne 24. oktobra 1845, št. 906. zb. j. z. se v tem izvršilnem postopanju ne gledé na visokost zneska, ne sme uporabljati.

O. z dne 29. maja 1895, št. 6327. G. Z. št. 38 ex 1895.

601. Za razsojo vprašanja, če so stvari po §-u 2. zakona z dne 10. junija 1887, št. 74. drž. zak. oproščene od izvršila, merodajen je čas, ko se je izvršilo vršilo.

O. z dne 18. junija 1895, št. 7506. G. Z. št. 40 ex 1895.

602. V zmislu §-a 2., odst. 7. zakona z dne 10. junija 1887, št. 74. drž. zak. izključeni so od izvršila samo taki predmeti in take posode, kateri so potrebni za izdelovanje in prodajanje onih zdravil, katera se morajo izdelovati in prodajati v vsaki lekarni.

R. z dne 23. julija 1895, št. 8846. G. Z. št. 42 ex 1895.

603. Obresti od dote, katera še ni dotekla, pa pride pri izvršilni prodaji zemljišča do plačila, odkazati se morajo poznejšim hipotekarnim dolžnikom, dokler ne doteče.

O. z dne 19. junija 1895, št. 7369. J. Bl. št. 38 ex 1895.

604. Proti odločbi, s katero se izreče, da je zapala globa, ki se je postavila pri razsoji pravde radi motenja posesti za slučaj ponovljenega motenja, dopusten je samostojen rekurz (§i 8.—10., 16. ces. naredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak.).

O. z dne 14. maja 1885, št. 4951. G. Z. št. 38 ex 1895.

605. Tožbo radi opravičbe sodne položbe naperiti se sme pri sodišči položbe.

R. z dne 9. maja 1895, št. 5107. J. Bl. št. 42 ex 1895.

606. Izročitev po §-u 64. k. z. kaznivega spisa v zapertem kuvertu drugi osebi, katera naj ga nebranega izroči tretji osebi, da se ponatisne, ne ustanovi, ako je bila druga oseba na način določen v §-u 8. k. z. zadržana, da bi ga bila izročila, priprave, ampak poskus v §-u 64. k. z. določenega zločina.

R. z dne 31. marca 1895, št. 3635. G. Z. št. 38 ex 1895.

607. Ako so tatu, kateri je ukradeno stvar pustil skrito na mestu dejanja, pomagale osebe, da jo pozneje odstrani, kaznovati je vse kot tatinske druge.

R. z dne 22. septembra 1894, št. 7951. G. Z. št. 37 ex 1895.

608. Dejalni kes (§-a 187. in 188. k. z.) je pravoveljaven tudi pri prestopku §-a 477. k. z.

R. z dne 10. novembra 1894, št. 7613. G. Z. št. 41 ex 1895.

609. Varstvo §-a 197. k. z. se ne more omejiti na imovinske pravice. Tudi pri poskusu goljufije zahteva se, da je bilo sredstvo, s katerim se je skušalo prevariti, pripravno in abstracto, in da je bila možnost, da se stori škoda.

R. z dne 20. novembra 1894, št. 13735. G. Z. št. 40 ex 1895.

610. Ako se je priča pravomočno oprostila radi krivega pričevanja ne more pri poznejši razpravi radi ponovljenega pričevanja proti obsodbi sklicevati se na načelo ne bis in idem.

R. z dne 30. junija 1894, št. 5544. J. M. 1069.

611. Samolastna razglasitev sodniške razsodbe s pomočjo časnikarstva, katera vsebuje v opravičbo prepovedi članka njegovo vsebino v polnem obsegu ali v posnetkih, ustanoviti more odgovornost po §-u 24. tisk. zak. Pravopomotno pa je tiskarja, ako ni dokazano njegovo določno ravnanje, po tem zakonitem določilu kaznovati samo radi tega, ker ni oviral tisek (čl. III., št. 1. in 3. zak. z dne 15. oktobra 1868, št. 142. drž. žak.).

R. z dne 18. januarja 1895, št. 14096. J. M. 1152.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu štev. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dné 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dné 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško - slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazi k občnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal Anton Levec, c. kr. sodni pristav

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjani v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

